

דף לב.

עין משפט א.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ה ה"ב

וּמִצְוָה לַעֲשׂוֹת ש' רִיחַ שְׂבִין פְּרָשֶׁת 'שְׁמַע' ל' וְהָיָה אִם
שְׁמַע' פְּרָשָׁה סְתוּמָּה. וְאִם עָשָׂה אוֹתָהּ פְּתוּחָה כְּשֶׁרָה
לְפִי שְׂאִינָה סְמוּכָה לָהּ מִן הַתּוֹרָה. וְצָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּתִגְלִין
שָׁבָה. וְאֵלּוּ הֵן הַתְּגִין שְׁעוֹשִׁין בַּמְזוּזָה:

שו"ע יו"ד סימן רפח סעיף יג

עין בסעיף הקודם

עין משפט ב.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ה ה"א

כִּיצַד כּוֹתְבִין ת' אֶת הַמְּזוּזָה. כּוֹתְבִין שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת 'שְׁמַע'
'וְהָיָה אִם שְׁמַע' עַל דֶּף אֶחָד בִּירִיעָה אַחַת וְעוֹשָׂה לָהּ

ש'. כסף משנה: ומצוה לעשות וכו'. בהקומץ שם (ל"א ל"ב) א"ר חלבו חזינא לרב הונא דכריך לה מאחד כלפי שמע ועושה פרשיותיה סתומות ואותבין עליה מדאמר רשב"א ר"מ היה עושה פרשיותיה פתוחות אמרתי לו מה טעם אמר לי שאין סמוכה לה מן התורה ואמר רב נחמן בר יצחק מצוה למעבדינהו סתומות ואי עבדינהו פתוחות ש"ד ומאי פתוחות דקאמר רשב"א אפילו פתוחות: וצריך להזהר בתגין וכו'. שם (כ"ט): אמר רבה שבע אותיות צריכים ג' ג' זיינין ואלו הן שעטנ"ז ג"ץ. וסובר רבינו דלאו לעיכובא איתמר:

ת. כסף משנה: כיצד כותבין וכו'. ריש הקומץ (מנחות כ"ח) תנן שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו, ופירש"י שתי פרשיות היינו שמע והיה אם שמוע: ועושה לה ריח וכו'. שם (ל"א ל"ב) ר"מ היה עושה לה ריח מלמעלה וריח מלמטה וכמה הוא ריח אמר רב מנשיא בר יעקב ואמרי לה אמר שמואל בר יעקב כמלא אטבא דספרי כלומר עץ סדוק שיש לסופרים הנושך בפי הקונדריסין שלא יכפלו בעודו כותב. וכתב הרא"ש שפירשו הגאונים דהיינו כחצי צפורן: ואם כתבה בשנים וכו'. שם (ל"א): אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מזוזה שעשאה שתים ושלש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנה כקובה וכזנב. ומפרש דה"ק בין כשעשאה שתים ושלש דפין כשרה כאילו לא עשאה אלא דף אחת, ובלבד שלא יעשנה כקובה שיכתוב בשיטה ראשונה והיה ובשניה הדברים האלה ובשלישית אשר אנכי

רוח מלמטה ורוח מלמעלה כמו חצי צפרן. ואם כתבה בשנים או בשלשה דפין כשרה. ובלבד שלא יעשנה כזנב או כמו עגול או כקובה ואם עשה כאחת מאלה פסולה. כתבה שלא על הסדר כגון שהקדים פירשה לפירשה פסולה. כתבה בשני עורות אף על פי שתפרן פסולה. ספר תורה שכלה ותפלין שכלו אין עושין מהן מזוזה. ולא מן הגליונים של ספר תורה אין כותבין עליו מזוזה לפי שאין מורידין מקדשה חמורה לקדשה קלה:

שו"ע יו"ד סימן רצ סעיף א

א. ס"ת או תפילין שכלו אין עושין מהם מזוזה^א, ואין כותבין אותה על גליוני ס"ת, לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה.

מצוץ שהרי היא רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה כקובה. וכן לא יעשנה כזנב שיכתוב בשיטה עליונה שלש או ארבע תיבות ובשניה שתיים ובשלישית אחת שהרי היא מקצרת ויורדת כזנב. ומ"ש או כעיגול נראה שכך היה גורס רבינו: כתבה שלא על הסדר וכו'. משום דאמרינן במכילתא כתבן שלא כסדרן יגזזו וכבר נתבאר בפ"א דאפילו אות אחת שכתב שלא כסדר פסולה: כתבה בשני עורות וכו'. בהקומץ שם (דף ל"ג) אמר רב יהודה אמר שמואל עשאה בשני דפין פסולה ומפרש רבינו דהיינו בשני עורות ואפילו תפרן דאילו בעור אחד הא אמר רבי יוחנן כשרה וכמו שנתבאר בסמוך. ודע דגרסינן שם בפרק הנזכר אמר רב יהודה אמר שמואל כתבה על שני דפין פסולה מיתיבי כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסולה הא בסף אחד כשרה ראויה לשני דפין קאמר. ופירש"י ראויה לשני דפין שהניח גויל חלק בין דף לדף וראויה לחלק חציה כאן וחציה כאן. והתוספות פירשו דראויה לשני סיפין היינו שכתבה בשני עורות וכן דעת רבינו: ספר תורה שבלה וכו'. ברייתא פרק הקומץ (שם ל"ב): ומ"ש ולא מן הגליונים וכו'.

א. מבריתא במנחות ל"ב ע"א, ורמב"ם בפ"ה, וכגון שכתב פרשת שמע בסוף הדף בס"ת לא ימשיך לכתוב בסוף הגליון פ' והיה אם שמוע ויהיה מזוזה, דאין מורידין מקדושה חמורה לקלה. ש"ך ס"ק א'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הגה: ואם בלאו הכי צריך לגנוז הס"ת וא"א לתקנו בענין אחר, מותר לחתוך מגליונותיו ולתקן הס"ת והשאר יגנוז.

עין משפט ג.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"א ה"ח

הִלְכָּה לְמֹשֶׁה מְסִינֵי שִׁיָּהוּ כּוֹתְבִין = סֵפֶר תּוֹרָה עַל הַגּוֹיִל וְכוֹתְבִין בְּמָקוֹם הַשָּׁעַר. וְשִׁיָּהוּ כּוֹתְבִין הַתְּפִלִּין עַל הַקֶּלֶף וְכוֹתְבִין בְּמָקוֹם הַבָּשָׂר. וְשִׁיָּהוּ כּוֹתְבִין הַמְּזוּזָה עַל הַדּוּכָסוּסְטוֹס וְכוֹתְבִין בְּמָקוֹם הַשָּׁעַר. וְכָל הַכּוֹתֵב עַל הַקֶּלֶף בְּמָקוֹם שָׁעַר אוֹ שְׁכָתָב בְּגוֹיִל וּבְדוּכָסוּסְטוֹס בְּמָקוֹם בָּשָׂר פָּסוּל:

שו"ע יו"ד סימן רע"א סעיף ג

ג. כותבין ספר תורה על הגויל, והוא העור שלא נחלק, וכותבין בו במקום

ב. כסף משנה: הלכה למשה מסיני שיהיו כותבין וכו'. ברייתא בשבת פרק המוציא יין (דף ע"ט:) ובפרק הקומץ (מנחות ל"ב) הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף מזוזה על הדוכסוסטוס קלף במקום בשר דוכסוסטוס במקום שיער ועוד התם תנא דבי מנשה כתבה על הנייר ועל המטלית פסולה על הקלף ועל הגויל ועל הדוכסוסטוס כשרה ואוקמוה בס"ת ועוד תניא שינה בזה ובזה פסולה ופירשו בגמרא לחדא אוקימתא שינה בזה ובזה היינו שכתב על הקלף במקום שיער על הדוכסוסטוס במקום בשר. והרא"ש בהלכות ס"ת פסקה להחייב דתנא דבי מנשה. וכתב הר"ן ז"ל בפרק המוציא יין דמצוה מן המובחר ספר תורה בגויל מדאמרינן בגיטין (דף נ"ד:) גוילים שבו לא עבדתים לשמן והיינו נמי דאמרינן בפ"ק דב"ב (דף י"ד:) גבי ס"ת שעשה משה דאקשינן בתרי פושכי היכי יתיב משום דמשמע לן דשל גויל היה דאי של קלף מאי קשיא ליה הרי יכול לגררן ולהעמידן על גלדן אלא ודאי מצוה מן המובחר בגויל וכן כתב ר"ח. ומ"מ בדיעבד כשר אף על הקלף ועל הדוכסוסטוס אלא שהרמב"ם כתב דעל הדוכסוסטוס פסול ולא נהירא עכ"ל. ומ"ש דגויל במקום שיער דוקא. פ"ק דמ"ס וירושלמי פ"ק דמגילה צריך לכתוב על הגויל במקום שיער ואם שינה פסול:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהוד שליט"א אב"ד בירושלים מעטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

שער. ואם כתב ס"ת על הקלף, כשר, והוא שיהיה כתוב בצד הפנימי שכלפי הבשר. הגה: וקלפים שלנו הם יותר מובחרים מגויל, וכותבין עליהם לכתחלה לצד בשר. ואין כותבין עכשיו על הגויל. ואם שינה וכתב על קלפים שלנו במקום שער, פסול. מיהו יש מקילין בזה.

עין משפט ד.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"א ה"ט

אף על פי שפך היא הלכה למשה מסיני: אם כתב ספר תורה על הקלף כשר. ולא נאמר גויל אלא למעט דוכסוסטוס שאם כתב עליו הספר פסול. וכן אם כתב את המזוזה על הקלף או על הגויל כשר. לא אמרו על דוכסוסטוס אלא למצוה:

ג. כסף משנה: אף על פי שפך הוא הלכה למ"מ וכו'. בפ"ק דב"ב (דף י"ד) שאלו את רבי ס"ת בכמה אמר בגויל ששה טפחים בקלף איני יודע ומדלא מדכר דוכסוסטוס אלמא דוכסוסטוס כלל לא ואע"ג דבפרק המוציא (שבת ע"ט) תנא דבי מנשה כתבה על הקלף ועל הגויל ועל דוכסוסטוס כשרה ואוקמוה בס"ת רבי לא ס"ל הכי וכוותיה קיימא לן דהוא עדיף מתנא דבי מנשה ועוד דבירושלמי פ"ק דמגילה ובמ"ס פ"ק קתני גבי ספר התורה כותבין על הקלף במקום בשר ועל הגויל במקום שיער ומדלא מדכר דוכסוסטוס אלמא כרבי ס"ל: וכן אם כתב את המזוזה על הקלף וכו'. ברייתא פרק המוציא יין כתב מזוזה על הקלף פסולה אמר רשב"א רבי מאיר היה כותבה על הקלף מפני שמשמרת וסובר רבינו דכרבי מאיר קיימא לן וכן פסקו הפוסקים וטעמא משום דעבד בה עובדא ועוד דהא רשב"א קאי כוותיה ועוד דבגמרא מיייתנן לה לסיועי לסתם תלמודא דאמרה דמזוזה נכתבת על הקלף אלמא הכי הלכתא ועוד דרב נמי אמר התם הכי וליכא מאן דפליג עליה. וקשה דאם כן כי תניא הלמ"מ מזוזה על הדוכסוסטוס ניתני על הדוכסוסטוס ועל הקלף אלא ודאי משמע דלמצוה דוכסוסטוס בעינן וכן כתב הר"ף בהלכות מזוזה. וכתב הר"ן בפרק המוציא יין אע"ג דלישנא דהיה כותבה לכתחלה משמע י"ל דה"ק היה כותבה על הקלף כשלא היה מזדמן לו דוכסוסטוס א"נ שבמקום הצריך שימור כגון שעומדת במקום התורפה וכו' היה כותבה על הקלף מפני שמשמרת יפה מן הדוכסוסטוס עכ"ל. ומ"ש רבינו או על הגויל וכו' דכיון דהא דאמרינן מזוזה על הדוכסוסטוס היינו למצוה אם איתא דעל הגויל פסולה ניתני מזוזה על הדוכסוסטוס ועל הקלף למעוטי גויל דטפי עדיף לאשמועינן עיכובא מלאשמועינן מצוה א"ו על הגויל כשר ולא נאמר דוכסוסטוס אלא למצוה כנ"ל. והר"ן כתב בפרק המוציא ראייה אחרת:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהוד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

שו"ע או"ח סימן לב פ"ה ז

- ז. הלכה למשה מסיני^ד שתפילין על הקלף ולא על הדוכסוסטוס ולא על הגויל.
- ז. יא. כותבים על הקלף במקום הבשר, ואם שינה פסול^ה.
- ז. יב. קלף הוא העור שבשעת עבודו חולקין אותו לשנים וחלק החיצון שהוא לצד השער נקרא קלף, והחלק הימיני הדבוק לבשר נקרא דוכסוסטוס.
- ז. יג. מה שאמרו שכותבין על הקלף במקום בשר, היינו במקום היותר קרוב לבשר דהיינו במקום חיבורו כשהוא דבוק לדוכסוסטוס.
- ז. יד. קלפים שלנו שאין חולקין אותם לשנים יש להם דין קלף וכותבים עליהם לצד הבשר, ומה שמגרדים קליפתו העליונה שבמקום השער אינו אלא כדי לתקנו ולהחליקו.
- ואפי' אם היו חולקים העור לשנים היה צריך לגרד ממנו כך, ומצד הבשר גורדים הרבה^י עד שאין נשאר אלא קלף בלבד.

דף לב:

עין משפט א. הרמב"ם הל' תפילין ופ"א הי"ב

הִלְכָּה לְמֹשֶׁה מִסִּינֵי שֶׁאֵין כּוֹתְבִין^ז סֵפֶר תּוֹרָה וְלֹא מְזוּזָה אֶלָּא בְּשֶׁרֶטוּט. אֲבָל תְּפִלִּין אֵינָן צְרִיכִין שֶׁרֶטוּט לְפִי

- ד. שבת ע"ט, ומנחות ל"ב.
- ה. זה חוזר על הכל גם בכתב על הדוכסוסטוס או הגויל, ביאורי הגר"א אות כ"ד.
- ו. וצריך להשגיח שלא ישאר על העור קודם שיכתוב עליו קרום של צד הבשר שהוא דוכסוסטוס.
- ז. כסף משנה: הלכה למ"מ שאין כותבין וכו'. ירושלמי פ"ק דמגילה כתבו הרי"ף סוף הלכות ס"ת הלכה למ"מ שיהיו כותבין בעורות בדיו מסורגל פירוש משורטט. ואסיקנא

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

שֶׁהֵן מְחַפִּין. וּמִתָּר לְכַתֵּב תְּפִלִּין וּמְזוּזָה שְׁלֹא מִן הַכֶּתֶב
שֶׁהַכֹּל גּוֹרְסִין פְּרָשִׁיּוֹת אֵלָיו. אֲבָל סֵפֶר תּוֹרָה אָסוּר לְכַתֵּב
אֶפְלוּ אוֹת אַחַת שְׁלֹא מִן הַכֶּתֶב:

שו"ע או"ח סימן לב סעיף ו

ח. אין צריך לשרטט רק שיטה העליונה ^ה ואם אינו יודע ליישר ^ט
השטה בלא שירטוט ישרטט כל השורות.

ט. לא ישרטט בעופרת ^י משום שמקום השירטוט נשאר צבוע.

הגה: י"א דצריך לשרטט תמיד למעלה ולמטה ומן הצדדין אע"פ שיוודע
לכתוב בלא שירטוט, וכן נוהגין.

בפ"ב דמגילה והלכתא מזוזה צריכה שרטוט תפילין אין צריכין שרטוט, וכיון דסתמא
אמרינן בירושלמי כותבין מסורגל אכולהו הוה לן למימר דקאי אלא דמיעטו בגמרא דידן
תפילין בהדיא אבל ס"ת דלא אימעוט בעי שרטוט ופירש רבינו למה אין התפילין צריכין
שרטוט לפי שהם מחופין אבל המזוזה אינה מחופה כל כך שבנקל יכול להסירה ממקומה.
והר"ן כתב בפ"ב דמגילה דטעמא משום דמזוזה נבדקת אחת בשבוע וכו': ומותר לכתוב
תפילין ומזוזות וכו'. ברייתא פ"ב דמגילה: אבל ס"ת. שם מימרא דרבה בר בר חנה א"ר
יוחנן והטעם שמא יטעה בחסרות ויתרות: וכתב ה"ר מנוח ודוקא לכתחלה אבל אם עבר
וכתב שלא מן הכתב לא פסל. וצ"ע אם אותם פרשיות שבתפילין יכול לכתוב בס"ת שלא
מן הכתב כיון דגריסין עכ"ל:

ח. מר"ן השו"ע פסק כדעת התוס' והרא"ש בשם ר"ת, וגם יש דעת בעל העיטור ורבינו
שמחה שפוסלין שירטוט בתפילין אפי' בדיעבד ע"כ אין לשרטט אלא השיטה העליונה,
ואפי' בצדדין לא ישרטט, אבל הרמ"א מצריך גם שירטוט מן הצדדים.

ואם לא שירטט גם השיטה העליונה אף שעבר על איסור, התפילין כשרים, דרך מדברי
סופרים אסור לכתוב ג' תיבות מפסוק מכתבי הקודש. קול יעקב באות כ"ח מר"ז אך בשם
הגר"א יש מי שכתב דאם לא שירטט אפי' שיטה העליונה לדעת מר"ן, ולדעת הרמ"א גם
מד' צדדין פסולים, אך בקול יעקב מסיק שם דכשר בדיעבד.

ט. ואפי' יודע רק שרוצה לכתוב יותר נאה מותר ואינו נקרא הדיוט, קול יעקב אות כ"ט.
י. ה"ה מיני צבעים, ואם שירטט בשאר מיני צבעים יש מכשירים אבל הלבוש פוסל.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"א הי"ב

עין משפט ב.ג.

עין לעיל עין משפט א

שו"ע יו"ד סימן רפח פ"ה ח

ח. ח. צריכה שרטוט^ב, ואם כתבה בלא שרטוט פסולה.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"י הי"ו

עין משפט ד.

לֹא יֵאָחַז אָדָם סֵפֶר תּוֹרָה^ל בְּזֵרוּעוֹ וַיִּכְנֹס בּוֹ לְבֵית
הַמֶּרְחָץ אוֹ לְבֵית הַכֶּסֶּא אוֹ לְבֵית הַקְּבָרוֹת אֶף עַל פִּי

כ. נזהגים לשרטט גם מן הצדדים, ובדיעבד אם לא שירטט מן הצדדים אין להחמיר. קול
יעקב אות י"ג. ואם בכל זאת אחרי ששירטטה הכתב מעוקם ושיטה ראשונה נכנסת
בשירטוט של השניה פסולה. פ"ת אות א'.

וצריך לשרטט כל השורות במזוזה ואם שירטט רק הראשונה פסולה, ואפי' כתב טעות
ומחק אותה ונמחק השירטוט צריך לשרטט מחדש ואח"כ יכתוב לתקן הטעות. קול יעקב
אות ט"ו.

ואם ירצה להניח מתחת לכתב דבר מה שיאיר לו ויראה לו השירטוט איך יכתוב ישר לא
מהני. גם שירטוט מצד אחורי הכתב לא מהני אלא מצד הכתב דוקא. קול יעקב אות ט"ו.
ושאני בגט.

ל. כסף משנה לא יאחז אדם ס"ת וכו'. מ"ש שלא יכנס בו לבית הכסא או לבית המרחץ
פשוט הוא והכי אמרינן בפרק שני דסנהדרין (דף כ"א:;) גבי מלך שאין ספר תורה זו
ממנו אלא כשהוא נכנס לבה"כ או לבית המרחץ: ומ"ש ולא יקרא בו עד שירחיק ד' אמות
מהמת וכו'. פרק מי שמתו (ברכות י"ח) תניא לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו
וס"ת בזרועו וקורא ואם עשה כן עובר משום לועג לרש ואמרו שם בגמרא דהיינו תוך ד'
אמות דוקא אבל חוץ לד' אמות שרי ואף ע"ג דפשטא דברייתא משמע דלא אסרה לילך
לבית הקברות וס"ת בזרועו אלא בקורא בו נראה שרבינו מפרש דתיתי קתני לא יהלך בבית
הקברות וס"ת בזרועו או קורא ובכל חד מהני איכא משום לועג לרש דאחיזת ס"ת בזרועו
אף ע"פ שאינו קורא בו מצוה היא ואית בה משום לועג לרש. ומ"ש שירחיק מבית הכסא
ארבע אמות טעמא דמסתבר הוא אבל מ"ש שירחיק מבית המרחץ ד' אמות איני יודע לו טעם.
ובטור י"ד סימן רפ"ב העתיק דברי רבינו ולא נזכר שם מרחץ לענין הרחקת ד' אמות והיא
הגירסא הנכונה: ולא יאחז ס"ת וכו'. ס"פ בני העיר (מגילה דף ל"ב) א"ר פרנך אמר רבי
יוחנן כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום בלא אותה מצוה: ואסור לישב על המטה וכו'.
פרק ואלו מגלחין (מ"ק דף כ"ה) ובפרק הקומץ (מנחות ל"ב) אמר רב תחליפא אנא חזיתיה

שְׁהוּא כָּרוּךְ בְּמִטְפָּחוֹת וְנִתּוֹן בְּתוֹךְ הַתֵּיבָה שְׁלוֹ. וְלֹא יִקְרָא
בוֹ עַד שְׁיִרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמֵּת אוֹ מִבֵּית הַכֶּסֶּא.
וְלֹא יֵאָחֵז אֶת סֵפֶר תּוֹרָה כְּשֶׁהוּא עָרֵם. וְאָסוּר לֵישֵׁב עַל
מִטָּה שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה עָלֶיהָ:

שו"ע יו"ד סימן רפב סעיף ז

ח. אסור לישב על המטה ^מ שספר תורה עליה.

הגה: וכ"ש שאסור להניח הס"ת על גבי קרקע ^ב וה"ה שאר ספרים ^ס.

ואפי' על המדרגות שעושים לפני ארון הקודש, ולא יניח אדם ס"ת על
ברכיו ושני אצילי ידיו עליו וה"ה על שאר ספרים.

לרב הונא דבעא למיתב אפורי' והוה מנח ס"ת עלה וכף כדא אארעא ואותיב ס"ת עילוה
אלמא קסבר אסור לישב על המטה שס"ת מונח עליה ואף ע"ג דבהקומץ פליג ר' יוחנן
פסק רבינו כרב הונא משום דאיתא במ"ס דעבד ר' אליעזר כוותיה. וכתבו התו' דמדלא
אותיבו לס"ת בגבוה ממנו נראה שאפילו הס"ת מונח בגבוה ממנו לא שרי: כתב הראב"ד
ואם היה מקום גבוה טפח וס"ת מונח עליו מותר והכי איתא בירושלמי עכ"ל. ורבינו סובר
כמו שכתבתי בסמוך בשם התוספות שדייקו מהאי עובדא:

^מ. וראוי להחמיר שיהיה מקום ס"ת גבוה ממנו עשרה טפחים ולא פחות מג' טפחים, ב"י,
וכתב הש"ך בס"ק ח' דזה ממידת חסידות אבל מדינא מספיק בגובה טפח לכו"ע.

ולכאורה היה נראה לאסור לשבת ע"ג ארגז שיש בו ספרים, כמ"ש הט"ז בס"ק ד', אבל
אחר העיון יש להתיר דהתוס' במנחות ל"ב ע"ב פוסקין כר"י דמותר לישב על המטה שס"ת
עליה ע"ש בשו"ר ברכה על השו"ע וא"כ גם בספסלים שבביהכ"ס שיושבים עליהם ויש
שם טליתות ותפילין ומחזורים יש להם על מה לסמוך ע"ש. ועיין בפ"ת אות ח' מהב"ח.

^נ. עיין בפ"ת ס"ק ז' דאם נפלו ספרים הרבה בפעם אחת ע"ג קרקע שיגביהם כאחד, ולא
אחד אחד ע"י שיהוי. כגון ע"י נשיקה וכד'.

^ס. הש"ך בס"ק ט' הביא בשם הרב מנוח דוקא בזמן שאין בית המדרש אבל בזמן בית
המדרש והמקום צר לתלמידים מותר לישב בשוה עם הספרים והפירושים, וסיים שאין
להקל בדבר שלא יראה כמזלזל בכבוד הספרים.

עין משפט ה.ו.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ה ה"ח

תְּלֹאֶה בְּמִקְלָע פְּסוּלָה שְׁאִין זֶה קְבוּעָה. הַנִּיחָה אַחֲרֵי
הַדִּלְתָּ לֹא עָשָׂה כָּלוּם. חָפֵר בְּמִזְוֹת הַפֶּתַח וְהַכְּנִיס
הַמִּזְוָה כְּמוֹ נֶגֶר וְהָיָה כְּבָרִיחַ הַקָּרָשִׁים בְּטַבְּעוֹת פְּסוּלָה.
הַעֲמִיק לָהּ טַפַּח פְּסוּלָה. חֲתַךְ קִנָּה וְהַכְּנִיס בּוֹ מִזְוָה
וְאַחֵר כֶּף חֵבֶר הַקִּנָּה אֶל קְנִים אַחֲרִים וְהַעֲמִיד מִן הַכֹּל
מִזְוֹת הַפֶּתַח פְּסוּלָה מִפְּנֵי שֶׁקִּדְמָה קָבִיעַת הַמִּזְוָה
לַעֲשִׂית מִזְוֹת הַפֶּתַח:

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ו ה"ב

וְהֵיכָן קוֹבְעִים אֶת הַמִּזְוָה. בְּתוֹךְ חָלָל שֶׁל פֶּתַח בְּטַפַּח
הַסְמוֹךְ לַחוּץ בְּתַחֲלַת שְׁלִישׁ הָעֲלִיוֹן שֶׁל גִּבֵּה הַשַּׁעַר.

ע. כסף משנה: תלואה במקל וכו'. בהקומץ (שם ל"ב) מימרא דרב יהודה אמר שמואל
וברייתא: הניחה אחורי הדלת וכו'. ברייתא שם: חפר במזוזת הפתח וכו'. גם זה שם (ל"ג)
אמר רב יהודה אמר שמואל עשאה כמין נגר פסולה איני והא כי אתא רב יצחק בר יוסף
אמר מזוזתא דבי רבי כמין נגר עשויה לא קשיא הא דעבידא כסיכתא והא דעבידא
כאיסתורא. ומפרש רבינו כרש"י דעבידא כסיכתא פסולה דהיינו כיתד שקובעין בחור:
העמיק לה וכו'. גם זה שם (ל"ג) דרש רב יוסף בר אבא משמיה דרבא העמיק לה טפח
פסולה כלומר והו"ל תעשה ולא מן העשוי: חתך קנה וכו'. גם זה שם ברייתא ומימרא דרב
אחא בריה דרבא כלומר משום דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי:

פ. כסף משנה: (יב-יג) והיכן קובעין וכו'. (שם ל"ב:) אמר רב יהודה אמר שמואל מצוה
להניחה בתוך חלל הפתח פירוש ולא מבחוץ: ומ"ש בטפח הסמוך לחוץ. ג"ז שם (ל"ג):
אמר רבא מצוה להניחה בטפח הסמוך לר"ה מ"ט רבנן אמרי כי היכי דתפגע ביה מצוה
תחלה ורב הונא מסורא אמר כי היכי דננטריה פירוש שאם יש בחלל הפתח שלשה או
ארבעה טפחים קודם שיגיע לדלת מצוה להניחה בטפח הסמוך לר"ה כי היכי דניפגע
במצוה קודם שיכנס רגלו לחלל הפתח. כי היכי דננטריה שישמור הבית מן המזיקין ומ"ה
כל מאי דיכלינן להוציא המזוזה לר"ה נוציא: בתחלת שליש העליון וכו'. (שם ל"ג) א"ר
זירא אמר רב מתנא אמר שמואל מצוה להניחה בתחלת שליש העליון. ומ"ש ובלבד שלא
ירחיקנה מן המשקוף טפח. טעמו מדאמרינן על הא דר' זירא אמר שמואל ורב הונא אמר

וְאִם קִבְּעָה לְמַעַלָּה מִזֶּה כְּשֶׁרָה. וְהוּא שִׁירְחִיקָנָה מִן
הַמִּשְׁקוֹף טַפַּח. וְצָרִיךְ לְקִבְּעָה עַל יָמִין הַנִּכְנָס לַבֵּית וְאִם
קִבְּעָה מִשְׁמָאל פְּסוּלָה. וּבֵית שֶׁל שְׂתָפִין חַיֵּב בְּמִזוּזָה:

שו"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ב

ב. מקום קביעתה בתוך חלל הפתח בטפח הסמוך לחוץ.^ז

הגה: אם שינה ^ק לא מעכב, ובלבד שיניחנה במזוזה עצמה.

מגביה מן הקרקע ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה. מיתבי מגביה מן
הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה דברי ר' יהודה ר' יוסי
אומר וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה בשלמא רב הונא הוא דאמר
כרבי יהודה אלא שמואל דאמר כמאן לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי לעולם כרבי יוסי
ומאי תחלת שליש העליון דקאמר להרחקה. ומשמע לרבינו דלא פליגי רבי יוסי ורבי יהודה
אלא בלמטה משליש העליון אבל למעלה ד"ה צריך להרחיקה מן הקורה טפח והכי משמע
מדאמר רבי יוסי מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה וכי היכי דקשירה דהויא בגובה הזרוע
אינו בסוף גובהו אלא מרוחק מסוף גבהו קצת ה"נ כתיבה דילפינן מינה דהויא בגובה
אינה בסוף הגובה אלא מרוחקת ממנו מעט דהיינו טפח כנ"ל לדעת רבינו. והרא"ש חולק
ואומר שיכול לתתו בגובהו של פתח עד המשקוף: כתב הראב"ד הגע עצמך שהוא שער
גבוה מניחה כנגד כתפיו ודיו עכ"ל. וזה שכתב הראב"ד הוא ירושלמי בסוף מגילה. ורבינו
סובר דמכיון שלא הוזכר כן בגמרא דידן משמע דלא ס"ל הכי: וצריך לקובעה מימין וכו'.
מימרא דרבא פ"ק דיומא (דף י"ב:): ובית של שותפין וכו'. ברייתא (שם י"א) וק"ל למה
איחר רבינו דין זה עד כאן דלעיל הו"ל לכותבו. ונ"ל דמשום דבגמרא בהדי הדדי איתמר
דאמאי דתניא בית האשה ובית השותפין חייב פרכינן פשיטא מהו דתימא ביתך ולא ביתה
ביתך ולא בתיהם קמ"ל ואלא ביתך למה לי כדרבא דאמר רבא דרך ביאתך וכי עקר איניש
כרעיה דימינא עקר ברישא. והשמיט רבינו כאן דין בית האשה לפי שסמך על מ"ש בספ"ד
דנשים חייבות במזוזה: אמרו חכמים וכו'. [מנחות דף מ"ג.]:

ז. לשון הרמב"ם שם בפ"ו ממימרא דרב יהודה במנחות ל"ב ע"ב, והטעם כדי שיפגע
במזוזה מיד, א"נ כדי שתשמור לכל הבית שבפנים מהמזיקים. ש"ך ס"ק ב'.

ק. משמע דדעת הרמ"א אפי' הניחה אחרי הדלת כשרה בדיעבד, כ"כ הש"ך בס"ק ג', אך
דעת הרמב"ם נראה דפסולה, וכ"כ הלבוש ע"כ צריך לחזור ולתקנה כהוגן.

ב. ג. יניחנה בתחילת שליש העליון ^ר של גובה השער ^ש, ואם קבעה למעלה מזה כשרה ^ת, והוא שירחיקנה מהמשקוף טפח ^א.

ב. ד. צריך לקובעה על צד ימין ^ב הנכנס, ואם קבעה משמאל פסולה.

הגה: ואין חילוק אם בעה"ב איטר יד ^ג.

ר. מימרא דר' זירא א"פ מתנא שם בדף ל"ג ע"א.

ש. ואם הפתח גבוה מאוד לא יניחנו למעלה מכתפיו שאינו נראה שם. באר הגולה אות ה'.

ומנהג העולם להניחה בגובה השער, ובנה"כ כתב שכן דעת רוב הפוסקים, אך האר"י ז"ל גלה סודו שתהיה דוקא בסוף שליש העליון דוקא. ברכי יוסף.

ת. אבל למטה משליש העליון פסול כ"פ הב"י והב"ח, וכשהפתח גבוה הרבה יניחנה כנגד כתפיו אבל לא למעלה מכתפיו בענין שלא יראה אותה. ש"ך ס"ק ד'.

א. ובדיעבד כשרה גם בלא הרחקה כלל, ב"י.

ב. מבריתא שם בדף ל"ד ע"א ונלמד מפסוק.

ג. ולא דמי לתפילין דאטר מניח בימין של כל אדם, דשאני מזוזה שבאה לשמור כל בני הבית משא"כ בתפילין שהם מצוה שבגופו. ש"ך ס"ק ה'.